

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 547/2021-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej advokátom JUDr. Daliborom Kuciaňom, Žilinská cesta 130, Piešťany, proti postupu Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 49/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 49/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Nové Mesto nad Váhom **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 49/2017 konať bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **384,08 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 16. októbra 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy postupom Okresného súdu Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 C 49/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov a zakázal mu pokračovať v porušovaní jej práv.

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 547/2021 z 11. novembra 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľky v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala na okresnom súde 11. júla 2017 žalobu proti žalovanému v 1. rade a žalovanej v 2. rade o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva. Po vykonaní procesných úkonov zo strany okresného súdu spojených s doručovaním žaloby a vyjadrení k nej protistranami sporu dala 7. januára 2019 zákonná sudkyňa pokyn na pripojenie spisu vedeného okresným súdom pod sp. zn. 7 C 59/2017 s cieľom rozhodnúť o spojení veci a spisu vedeného pod sp. zn. 7 C 7/2018 na účely rozhodovania o návrhu na prerušenie napadnutého konania do právoplatného skončenia veci vedenej pod sp. zn. 7 C 7/2018. Po podaní sťažnosti na prietahy v napadnutom konaní sťažovateľkou 28. mája 2019 okresný súd uznesením z 19. júna 2019 rozhodol o návrhu na spojenie veci a návrhu na prerušenie konania tak, že oba návrhy zamietol. Predsedníčka okresného súdu v prípise z 24. júna 2019 uviedla, že sťažnosť na prietahy bola vyhodnotená ako dôvodná.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je tvrdenie, že v napadnutom konaní došlo z dôvodu nečinnosti okresného súdu k zbytočným prietahom, ktoré obmedzujú aj jej vlastnícke právo. Vo vzťahu k tvrdeným prietahom sťažovateľka v odôvodnení ústavnej sťažnosti v podstatnom namietla, že vo veci nebolo po viac ako 4 rokoch od podania žaloby 1. ani neprávoplatne rozhodnuté; 2. nebolo vykonané ani jedno pojednávanie, na ktorom by sa spor prejednal vo veci samej; 3. okresný súd nevykonával žiadne relevantné úkony, ktoré by viedli k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky.

Podľa sťažovateľky je napadnuté konanie poznačené nečinnosťou okresného súdu „*a je jedným súvislým prieťahom.*“. Tiež vyjadrila nespokojnosť s rozhodovaním o návrhu na prerušenie konania, ktoré bolo v rozpore s Civilným sporovým poriadkom (ďalej aj „CSP“), pretože „*o návrhu na prerušenie konania sa rozhoduje, v súlade s ustanovením § 162 ods. 3 Civilného sporového poriadku, spolu (až) s rozhodnutím vo veci samej*“.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. V prípise doručenom ústavnému súdu 7. januára 2022 predseda okresného súdu k ústavnej sťažnosti v podstatnom uviedol, že uznesenie z 19. júna 2019 o zamietnutí návrhu na spojenie vecí a návrhu na prerušenie napadnutého konania nadobudlo právoplatnosť 27. júna 2019. Zákonná sudkyňa 3. septembra 2019 nariadila vo veci pojednávanie na 29. január 2020. Toto pojednávanie bolo odročené na neurčito, pretože deň pred pojednávaním žalovaná v 2. rade požiadala o odročenie pojednávania z dôvodu, že je zdravotne postihnutá (nepočujúca), preto požiadala o ustanovenie tlmočníka k pojednávaniu. Zo žiadnych podaní žalovanej v 2. rade ani jej právneho zástupcu dovedy nevyplynulo, že by žalovaná v 2. rade potrebovala tlmočníka. Okresný súd následne uznesením z 13. februára 2020 ustanovil tlmočníka zo slovenského jazyka do posunkovej reči a naopak. Dňa 8. apríla 2020 bol nariadený termín pojednávania na 12. október 2020, ktoré bolo zrušené z dôvodov na strane zákonnej sudkyne. Dňa 19. júla 2021 bol spis pridelený novej zákonnej sudkyňi. Tá uznesením z 13. septembra 2021 pribrala do konania nového tlmočníka (z dôvodu dlhodobej pracovnej neschopnosti skôr pribratého tlmočníka) a následne 19. septembra 2021 nariadila termín pojednávania na 19. október 2021. Toto pojednávanie sa vykonalo v neprítomnosti sťažovateľky na základe jej žiadosti (v tejto žiadosti súčasne navrhla, aby okresný súd vo veci nariadil znalecké dokazovanie a pribral do konania znalca) a bolo odročené na 23. november 2021 na účely opätovného predvolania sťažovateľky. Dňa 11. novembra 2021 bol spis pridelený späť pôvodnej zákonnej sudkyňi. Pojednávanie určené na 23. november 2021 bolo odročené z vážnych rodinných dôvodov na strane zákonnej sudkyne. Dňa 28. decembra 2021 bol nariadený termín pojednávania na 23. február 2022.

K námietke sťažovateľky o nesprávnom postupe okresného súdu pri rozhodovaní o prerušení konania predseda okresného súdu uviedol, že súd postupoval podľa § 164 CSP a skutočnosť, že okresný súd rozhodol o návrhu na spojenie vecí a návrhu na prerušenie konania jedným rozhodnutím bez rozhodnutia vo veci samej, nijakým spôsobom nemala vplyv na dĺžku napadnutého konania a ani porušenie označených práv sťažovateľky.

K väčším časovým úsekom medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu, ku ktorým začalo dochádzať v napadnutom konaní po doručení uznesenia z 19. júna 2019, predseda okresného súdu uviedol, že tieto skutočnosti boli spôsobené jednak zaradením zákonnej sudkyne na opatrovateľskú agendu, kde dlhodobo rozhodovala prednostne o množstve návrhov na nariadenie neodkladných opatrení, a tiež dlhšími obdobiami pracovnej neschopnosti zákonnej sudkyne, čo je zákonnou prekážkou v jej práci. Tiež poukázal na dlhodobú nepriaznivú personálnu situáciu na okresnom

súde, na pandemickú situáciu a nemožnosť okresného súdu pojednávať v určitom období vzhľadom na celoštátne prijaté opatrenia.

Predseda okresného súdu pripojil aj vyjadrenie zákonnej sudkyne a chronologický popis procesných úkonov v napadnutom konaní.

6. V rámci repliky sťažovateľka v podaní doručenom ústavnému súdu 13. januára 2022 uviedla, že obsah vyjadrení predsedu okresného súdu a zákonnej sudkyne potvrdzuje dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti, pretože okresný súd nepostupoval v napadnutom konaní efektívne a sústredene. V postupe okresného súdu je možné v napadnutom konaní identifikovať viacero zbytočných prietahov (bližšie neuvedených, pozn.) spočívajúcich v jeho nečinnosti, a to bez existencie zákonných prekážok jeho ďalšieho konania.

7. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde v danej veci upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a so stanoviskami účastníkov konania dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

9. Pokiaľ ide o otázku zložitosti sporu, ústavný súd nezistil právnu ani skutkovú zložitosť posudzovanej veci sťažovateľky, keďže táto tvorí stálu súčasť agendy všeobecných súdov. Ani predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení nepoukázal na zložitosť predmetnej veci.

10. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúvanom konaní, ústavný súd zistil, že aj sťažovateľka prispela svojím správaním k celkovej dĺžke napadnutého konania. Ústavný súd v tomto smere poukazuje na pojednávanie nariadené na 19. október 2021, ktoré sa na žiadosť sťažovateľky vykonalo bez jej prítomnosti a následne sa muselo odročiť aj na účely opätovného predvolania sťažovateľky a rozhodovania o jej návrhu na nariadenie znaleckého dokazovania. Uvedená okolnosť nepochybne mala určitý dopad na celkovú dĺžku

trvania konania, na čo ústavný súd nemohol neprihliadať pri určení primeraného zadost'učinenia (napr. II. ÚS 109/2018).

11. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd z chronologického prehľadu vykonaných procesných úkonov napadnutého konania zistil, že priebeh napadnutého konania pred okresným súdom je poznačený obdobiami nečinnosti. Obdobie krátkodobej pasivity okresného súdu v rozsahu približne piatich mesiacov, v ktorom okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, bolo identifikované v úseku konania od 7. januára 2019, keď bol daný pokyn na pripojenie spisov, až do 19. júna 2019, keď bolo vydané uznesenie o návrhu na spojenie vecí a návrhu na prerušenie napadnutého konania. Ďalšie obdobie ničím neospravedlnenej dlhšej nečinnosti okresného súdu v rozsahu takmer deviatich mesiacov bolo zistené v úseku konania od októbra 2020, keď pojednávanie nariadené na 12. október 2020 bolo zrušené z dôvodov na strane zákonnej sudkyne, až do 19. júla 2021, keď došlo k zmene zákonného sudcu.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky o nesprávnom postupe okresného súdu v súvislosti s konaním o návrhu na prerušenie konania, ústavný súd konštatuje, že nepovažoval za preukázané, že by v prerokúvanej veci okresný súd konal v rozpore s Civilným sporovým poriadkom a jeho rozhodnutie o tomto návrhu malo vplyv na dĺžku napadnutého konania.

12. K obrane, v ktorej poukazuje okresný súd na svoju neúmernú zaťaženosť spôsobenú negatívnou situáciou v oblasti svojho personálneho obsadenia, ktorú sa okresný súd snaží prezentovať ako objektívnu okolnosť negatívne sa podpisujúcu pod plynulosť konania aj vo veci sťažovateľky, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezabavujú štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02, II. ÚS 287/2019). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Ústavný súd poznamenáva, že je táto okolnosť z ľudského hľadiska, pokiaľ ide o zodpovednosť samotného zákonného sudcu, pochopiteľne ospravedlniteľná, avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti okresného súdu za plynulosť konania vo veciach účastníkov konania ju zohľadniť nemožno.

13. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že dĺžka napadnutého konania okresného súdu (v čase podania ústavnej sťažnosti 4 roky a 3 mesiace, pozn.) bez vydania konečného rozhodnutia je neprimeraná. Obdobiami neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu v predmetnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

14. Pokiaľ ide o sťažovateľkou uplatnenú námietku porušenia jej základného práva zaručeného čl. 20 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že nezistil takú intenzitu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, ktorá by mala za následok zásah až do samotnej podstaty označeného hmotného práva, a teda by mu umožnila urobiť záver o porušení označeného základného práva sťažovateľky. Vzhľadom na uvedené okolnosti v časti označenej námietky ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadosťučinenie

15. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

16. Pokiaľ sa sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti domáhala, aby ústavný súd rozhodol o zákaze okresnému súdu pokračovať v porušovaní jej označených práv, ústavný súd konštatuje, že sťažnostná argumentácia sťažovateľky opomína akúkoľvek súvislosť s možnosťou vyslovenia takéhoto zákazu, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

17. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

18. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodňuje spôsobenými prietahmi, ktoré znásobujú stav jej právnej neistoty, „*nechť k zákonom a rezignáciu uplatňovať a brániť akokoľvek a kdekoľvek svoje práva*“, pričom prietahy v napadnutom konaní majú vplyv aj na predmet spoluvlastníctva ako takého. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

19. Vzhľadom na konštatované obdobia nečinnosti okresného súdu a zjavne neprimeranú dĺžku rozhodovania okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky a všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd, majúci na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej

z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, považoval priznanie sumy 500 eur za primerané finančné zadostučinenie (bod 3 výroku rozhodnutia).

VI. Trovy konania

20. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Sťažovateľka si uplatnila nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom za tri úkony právnej služby.

21. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Pri prvých dvoch úkonoch právnej služby, t. j. prevzatí a príprave zastupovania a podaní ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2020, ktorá bola v sume 1 087 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2021. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom v sume 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021, t. j. za dva úkony celkovú sumu 384,08 eur.

Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – vyjadrenie k stanovisku okresného súdu z 13. januára 2022, ústavný súd konštatuje, že neobsahuje nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré nie sú obsiahnuté v samotnej ústavnej sťažnosti, preto jej odmenu za uvedený úkon nepriznal. Ústavný súd teda priznal (čiastočne) úspešnej sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej sume 384,08 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

22. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu